

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szczęśniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Filozofia pozytywna.

Klasa / czas trwania lekcji:

Klasa III, czas 2x45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) zna w zarysie historię myśli pozytywistycznej od encyklopedystów francuskich do Koła Wiedeńskiego;
- b) przedstawia główne idee filozofii pozytywnej Augusta Comte'a;
- a) odróżnia pozytywizm jako jedną z koncepcji poznania i nauki od samej nauki;
- b) analizuje fragment Metody pozytywnej w szesnastu wykładach Augusta Comte'a (wykład pierwszy).

Pytanie kluczowe: Dlaczego filozofia pozytywistyczna powtarza się w różnych okresach historii?

Metody/Techniki/Formy pracy

Wykład (1 lekcja), dyskusja punktowana. Część materiałów powinna zostać przygotowana we współpracy z polonistą. Konieczne przygotowanie do debaty – tematyka musi być zadana wcześniej. Można wykorzystać metodę odwróconej lekcji – wybrani, szczególnie zdolni uczniowie zostaną przygotowani do roli ekspertów. Zmiana konfiguracji sali lekcji na przygotowaną do dyskusji punktowanej.

Środki dydaktyczne:

- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK.
- tekst źródłowy (fragment A. Comte'a).

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Potrafię wyjaśnić, dlaczego naukowcy lubią filozofię pozytywną.
- b) Wykład „pozytywistycznej od encyklopedystów francuskich do Koła Wiedeńskiego” (najważniejsze tezy: 1) w czasach encyklopedystów (d'Alembert)- całkowita pewność wiedzy– ograniczenia zakresu badań do faktów (trzymać się faktów i nie wymyślać hipotez), wyłączyć metafizykę, filozofia nauką o naukach, zasadach nauki, nie nauką o bycie; 2) August Comte – podział dziejów filozofii na trzy stadia (teologiczne, metafizyczne, pozytywne); odrzucenie metafizyki, dominacja wiedzy naukowej; 3) empiriokrytycyzm (Ernsta Macha i Richarda Avenariususa) – odrzucenie

wszystkiego, co nie ma wsparcia w doświadczeniach; 4) neopozytywizm – Koło Wiedeńskie (Otto Neurath, Moritz Schlick, Rudolf Carnap) odrzucenie ontologii jako dziedziny pozbawionej sensu poznawczego (pseudoproblemami). Zaliczali do nich np. problem istnienia Boga oraz wszystkie problemy dotyczące świata w całości; 5) pozytywiści w Polsce – działania praktyczne, raczej ruch literacko-społeczny niż filozofia (cel 1).

- c) Polecamy przygotować sygnalizacyjne karteczki do OK.
- d) Modyfikacja sali lekcyjnej do dyskusji punktowanej (ławki ustawione w podkowę).
- e) Uczniowie otrzymują tekst źródłowy i czytają go (cel 2 i 4). Nauczyciel udziela niezbędnego wsparcia uczniom z SPE.
- f) Dyskusja punktowana na temat: Dlaczego filozofia pozytywistyczna powtarza się w różnych okresach historii? Dlaczego lubią ją naukowcy? (cel 3) – można przyjąć wariant, w którym udział bierze cała klasa.
Na tablicy nauczyciel umieszcza zasady punktacji (do ustalenia, ale proponuję: punkty ujemne: brak kultury dyskusji, przerywanie, erystyka; punkty dodatnie: zajęcie stanowiska, informacja na faktach, wyrażenie opinii, wciągnięcie kogoś do dyskusji). Nauczyciel zachowuje neutralność, wpisuje tylko punkty. Do punktów zastrzeżenia mogą zgłaszać uczniowie (element oceny koleżeńskiej). Nauczyciel lub wybrany uczeń szczególnie zdolny i zainteresowany podsumowuje dyskusję po jej zakończeniu. Po podsumowaniu – ocena na podstawie punktacji.
- g) Sprawdzamy, czy zgłoszono już „zielone światło”. Jeśli nie, prosimy najbardziej aktywnych uczestników dyskusji o swobodną rozmowę z tymi, którzy jeszcze mają żółte lub czerwone.
- h) Wprowadzamy samoocenę (według zasad OK).

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Lekcja jest ukierunkowana na kształtowanie kompetencji kluczowych. Dlatego sugerowane jest koleżeńskie wsparcie dla niezdecydowanych, zgodnie z założeniami OK. Ważna jest tu cierpliwość w oczekiwaniu na odpowiedzi (czasem do końca lekcji). Wprowadzenie korelacji międzyprzedmiotowej (język polski) ma uatrakcyjnić lekcję, ale jednocześnie pozwolić odpowiedzieć na kluczowe pytania. Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Przewidziano dla nich odrębną technologię, wspierającą osoby słabiej widzące, z dysleksją i osoby z różnego typu zahamowaniami (językowe, psychologiczne). Warunki odwróconej lekcji skierowane na wspieranie uczniów szczególnie zdolnych.